18.5.2021

Eduskunnan ympäristövaliokunta
YmV@eduskunta.fi

HE 40/2021 vp / Lausuntopyyntö

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi jätelain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (HE 40/2021 vp)

Tässä liitteessä HSY esittää varsinaisen kirjallisen asiantuntijalausuntonsa liitteeksi lisäksi joitakin luku- ja pykäläkohtaisia näkemyksiä jätelain muutoksesta:

Yleiset säännökset (Luku 1)

1 § Lain tarkoitus

Ehdotuksessa muutettaisiin jätelain 1 §:ää, jonka mukaan lain tarkoituksena on edistää kiertotaloutta ja luonnonvarojen kestävää käyttöä, vähentää jätteen määrää ja haitallisuutta, ehkäistä jätteistä ja jätehuollosta aiheutuvaa vaaraa ja haittaa terveydelle ja ympäristölle, varmistaa toimiva jätehuolto sekä ehkäistä roskaantumista. Ehdotettu säännös sisältäisi kiertotalous-viittausta lukuun ottamatta samat elementit kuin voimassa oleva jätelain säännös, mutta niiden järjestystä muutettaisiin. Ehdotetulla muutoksella pantaisiin osaltaan täytäntöön jätedirektiivin uudistamisen tavoitetta, kiertotalouden edistämistä.

HSY tukee jätelain 1 §:ään ehdotettua muutosta. Säännös muutetussa muodossaan korostaa jätelakiehdotuksen kokonaisuutta, joka ohjaa yhteiskuntaa ja alan toimijoita osaltaan kohti kestävämpää kiertotaloutta. Esityksessä ehdotettavat muutokset ovat oikean suuntaisia ja merkittäviä ohjauskeinoja kierrätyksen ja materiaalin uudelleenkäytön lisäämiseksi. HSY toteaa, että esitysluonnoksen mukainen muutoskokonaisuus vahvistaa perustellusti kunnan asemaa jätehuollon keskeisenä toimijana, antaen kunnille aiempaa paremmat mahdollisuudet ja keinot asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi.

6 § Muut määritelmät

Jätelain yhdyskuntajätteen määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi. Yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan ehdotuksen mukaan vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä, mukaan lukien paperi-, kartonki-, lasi-, metalli-, muovi-, tekstiili- ja biojäte sekä käytöstä poistetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot, akut ja suurikokoiset esineet, sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä, ei kuitenkaan saostus- ja umpisäiliölietettä.

HSY pitää ehdotettua täsmennystä ja selkeyttävää jätelajiluetteloa tarpeellisena uudistuksena, vaikka ehdotettu muotoilu poikkeaa jätedirektiivin käyttämästä termistä

’kotitalouksien jätteet’. HSY:n näkemyksen mukaan ehdotuksen käyttämä terminologia "asumisen jätteet" on perusteltu valinta ottaen huomioon ehdotetut säännökset jätehuollon vastuunjaosta. Saostus- ja umpisäiliölietteen poistuminen yhdyskuntajätteen määritelmästä jätedirektiivin mukaisesti on huomioitu 32 §:ään ehdotetulla muutoksella, jossa säädetään erikseen kunnan vastuusta saostus- ja umpisäiliölietteen jätehuollossa. Myös saostus- ja umpisäiliölietteen määritelmän yhdenmukaistaminen ympäristönsuojelulain kanssa on perusteltua.

11 a § Uudelleen käytön valmistelun edistäminen

Ehdotetun säännöksen mukaan kunnan, tuottajan tai muun jätteen ammattimaista keräystä harjoittavan on jätteen keräyksen yhteydessä varattava uudelleenkäytön valmistelua harjoittaville yrityksille ja yhteisöille tasapuolinen mahdollisuus saada uudelleenkäytön valmisteluun soveltuva jäte osoittamastaan vastaanottopaikasta siltä osin kuin se ei itse järjestä kyseisen jätteen uudelleenkäytön valmistelua. Jätteen luovuttamisesta uudelleenkäytön valmisteluun on tehtävä kirjallinen sopimus. Jätteen luovuttaja voi periä uudelleenkäytön valmistelua harjoittavalta yritykseltä tai yhteisöltä jätteen kustannustehokkaasta keräyksestä ja varastoinnista aiheutuneet kustannukset.

HSY pitää ehdotettua säännöstä hyvänä uudistuksena ja toteaa, että ehdotettu toimintamalli on jo käytössä HSY:n Sortti-asemilla joidenkin jätelajien osalta. HSY:n näkemyksen mukaan on tärkeää, että jätteen uudelleenkäyttöön luovuttaminen on hallittua ja että siitä velvoitetaan tekemään sopimus. Kirjallinen sopimus jätettä luovuttavan ja sitä vastaanottavan osapuolen välillä on tärkeä, jotta luovuttava taho kykenee jätteestä vastaavana varmistumaan uudelleenkäytön valmistelua harjoittavan yrityksen tai yhteisön toiminnan asianmukaisuudesta, toiminnassa noudatettavan lainsäädännön sisällön ymmärryksestä sekä siitä, että luovutettavat jätteet päätyvät uudelleenkäytön valmisteluun. Jätteen luovuttamiseen liittyvistä käytännöistä tulisi sopia sekä asianmukaisesti että osapuolia sitovalla tavalla siten, että turvataan prosessiin liittyvien käytäntöjen sujuvuus.

HSY pitää tarpeellisena myös jätteen luovuttajan mahdollisuutta tarpeen mukaan periä kohtuulliset kustannukset uudelleenkäytön valmistelua harjoittavalta taholta. Säännös on perusteltu ottaen erityisesti huomioon alalle mahdollisesti tulevat kokonaan uudet, puhtaasti kaupallisesti toimivat uudelleenkäyttötoimijat. Jätteen vastaanoton järjestäminen siten, että vastaanotettu jäte säilyy uudelleen käyttökelpoisena, aiheuttaa jätelaitokselle kustannuksia, jotka tulee tarvittaessa olla mahdollista periä uudelleenkäyttötoimijalta.

<u>Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)</u>

15 § Jätteiden erilliskeräysvelvollisuus

Voimassa olevan jätelain jätteiden erilläänpitovelvollisuus muutettaisiin erilliskeräysvelvollisuudeksi. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lähtökohtaisesta velvollisuudesta kerätä erillään uudelleenkäytön valmisteluun, kierrätykseen tai muuhun hyödyntämiseen soveltuvat jätteet. Lisäksi säännöksessä määritellään erilliskeräysvelvollisuudesta poikkeamisen edellytykset sekä annetaan asetuksenantovaltuus säätää tarkemmin mm. erilliskeräysvelvoiterajoista.

HSY toteaa, että ehdotettu säännös on perusteltu erityisesti jätteiden syntypaikkalajittelun tärkeyden johdosta. Syntypaikkalajittelun mahdollisimman hyvä

onnistuminen on edellytys jätteiden etusijajärjestyksen toteutumiselle ja kierrätystavoitteiden saavuttamiselle. Pelkillä tiukentuvilla erilliskeräysvelvoitteilla ei kuitenkaan saavuteta tavoiteltua kierrätysastetta, vaan siihen tarvitaan myös paljon muita toimia, kuten asukkaiden ja muiden jätteen haltijoiden lajitteluaktiivisuuden nostamista.

HSY pitää kannatettavana ehdotettua sääntelytapaa, jossa asumisen osalta voitaisiin poiketa asetuksen tasolla säädettävistä erilliskeräysvelvoitteista kunnan jätehuoltomääräyksillä. Jätehuoltomääräysten käyttö mahdollistaa alueellisten erityispiirteiden huomioon ottamisen.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (Luku 5)

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Kunnan jätehuoltovastuuta koskevaa pykälää on täsmennetty lisäämällä säännökseen mm. kotitalouden pienimuotoisessa itse tehtävässä rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvä jäte sekä saostus- ja umpisäiliölietteen jätehuolto sekä lisäämällä viittaus kuntien ja pakkausten tuottajien lakisääteiseen yhteistoimintavelvoitteeseen.

Ensimmäiseen momenttiin ehdotettu lisäys kotitalouden pienimuotoisessa itse tehtävässä rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvän jätteen kuulumisesta kunnan jätehuoltovastuulle on HSY:n näkemyksen mukaan hyvä ja perusteltu sen selventämiseksi, että kyseisen jätteen jätehuollon järjestämisvelvollisuus säilyy kunnalla, vaikka kyseistä jätettä ei enää luokitella yhdyskuntajätteeksi. Vastaavalla tavoin myös saostus- ja umpisäiliölietteen jätehuollon järjestämisvastuun säätäminen kunnalle erillisellä säännöksellä on perusteltu tulkintaepävarmuuksien poistamiseksi. Myös viittaus kunnan ja pakkausjätteen tuottajan lakisääteiseen yhteistyövelvoitteeseen on perusteltu.

33 § Kunnan toissijainen jätehuoltopalvelu

Ehdotuksessa täsmennetään julkisten hankintayksiköiden toimintamenettelyä niiden halutessa kunnan jätelaitoksen toissijaisella vastuulla antamaa jätehuoltopalvelua. Julkinen hankintayksikkö voisi selvittää markkinaehtoisen palvelun saatavuuden julkisten hankintojen Hilma-kanavassa. Tällöin erillistä tarjouspyyntöä jätteiden ja sivuvirtojen tietoalustaan (Materiaalitori) ei tarvitsisi tehdä. Perusteluiden mukaan hankintayksikkö voisi itse päättää, käyttääkö se alle hankintalain kynnysarvon (60 000 euroa) jäävään hankintaan Materiaalitoria vai Hilmaa.

HSY:n näkemyksen mukaan säännös perusteluineen on kehittynyt sanamuodoiltaan toimivammaksi kuin erillisellä lausuntokierroksella ollut ehdotus. Ehdotus ratkaisee päällekkäisten menettelyjen (hankintamenettelyn ja Materiaalitori-menettelyn) haasteet. Sen sijaan ehdotus ei HSY:n näkemyksen mukaan edelleenkään ratkaise hankintasäännösten ja toissijaista jätehuoltopalvelua koskevien jätelain säännösten sisällöllisiä eroavuuksia erityisesti saatujen tarjousten kohtuuttomuusharkintaan liittyen. Toissijaisen jätehuoltopalvelun saaminen edellyttää hankintayksiköiltä merkittävää paneutumista jätelain säännöksiin perusteluineen, jotta esimerkiksi tarjouspyynnön ehdot osataan määritellä siten, että kohtuuttomat tarjoukset voitaisiin hylätä ja säilyttää menettely kuitenkin hankintasäännökset täyttävänä.

HSY:n näkemyksen mukaan säännösten yhteensovittamisessa on edelleen haasteita, joiden ratkaiseminen hankintasäännökset täyttävällä tavalla ei ole mahdollista. Tästä syystä HSY ehdottaa, että julkisten hankintayksiköt velvoitettaisiin käyttämään hankintalain kynnysarvojen alittavissa hankinnoissa pelkästään

Materiaalitori-menettelyä, mikäli ne haluaisivat käyttää kunnan jätelaitoksen toissijaista jätehuoltopalvelua.

35 § Kiinteistöittäisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Ehdotukseen sisältyy jätteenkuljetusten kaksoisjärjestelmä sekajätteelle. HSY:n näkemyksen mukaan jätelakiuudistus tulee toteuttaa siten, että jätteiden osalta luovutaan kokonaan kiinteistönhaltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta kuten jätelakiesitysluonnoksessa (VN/538/2019) tarkoitettiin.

HSY katsoo, että Suomen olisi tullut siirtyä viimeistään tässä jätelakiuudistuksessa muun Länsi-Euroopan mukaiseen malliin, jossa vastuu jätehuollon kokonaisuudesta on keskitetty yhdelle toimijalle eli kunnalle, turvaten samalla kunnalle mahdollisuudet toimenpiteisiin kierrätystavoitteiden sekä muiden jätelain tavoitteiden saavuttamiseksi. Kunnan järjestämässä jätehuollossa kuntien tavoitteena on yhteistyössä alan yksityisten toimijoiden kanssa kehittää toimivat ja monipuoliset jätehuoltopalvelut, optimoida jätteenkuljetusten logistiikka, luoda moderni jätehuoltoinfra sekä hallita jätevirrat syntypaikalta kierrätykseen, hyödyntämiseen ja loppusijoitukseen. HSY:n kokemuksen mukaan vastuun keskittäminen kunnalle on ainoa tapa varmistaa toimiva ja hallittu jätehuollon kokonaisuus, jota tarvitaan kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi ja toimivan jätehuollon varmistamiseksi.

Vain kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa voidaan hyödyntää kattavasti käytössä olevia kierrätystavoitteiden saavuttamiseen ohjaavia keinoja: lajitteluun kannustavaa jätetaksaa, erilaisten keräysmenetelmien laajaa ja systemaattista kehittämistä ja hyödyntämistä sekä jätteenkuljetusten logistiikan kokonaisvaltaista suunnittelua. HSY:n toimialueella on siirrytty vaiheittain 80-luvulta alkaen kunnan järjestämiin jätteenkuljetuksiin. Tämä on mahdollistanut HSY:lle erilliskeräysvelvoitteiden merkittävän laajentamisen sekä niiden tehokkaan toimeenpanon, ympäristöä mahdollisimman vähän kuormittavan optimoidun logistiikan, lajitteluun kannustavan taksan kehittämisen, erilaisten keräysmenetelmien kuten monilokerokeräyksen kehittämisen sekä palveluiden kokonaisvaltaisen suunnittelun asiakkaan kannalta mahdollisimman monipuoliseksi ja helpoksi. Samanaikaisesti HSY on panostanut modernien jätteiden hyödyntämis- ja käsittelymenetelmien kehittämiseen.

HSY haluaa myös painottaa, että kunnan järjestämien kuljetusten kilpailutukset, kuten muutkin palveluhankintojen kilpailutukset, antavat hyviä ja vakaita liiketoimintamahdollisuuksia kaiken kokoisille ja myös uusille yrityksille. HSY:n kokemuksen mukaan siirtyminen kunnan järjestämiin kilpailutuksiin on mahdollistanut erityisesti pk-sektorin yritysten mahdollisuudet päästä mukaan pääkaupunkiseudun jätteenkuljetusliiketoimintaan. HSY kehittää jätteenkuljetusten kilpailutuskäytäntöjään jatkuvasti, jotta erityisesti pk-sektorin yrityksillä olisi tasapuoliset mahdollisuudet osallistua ja voittaa tarjouskilpailuja. Ilman HSY:n tarjoamia kuntaurakoita olisi uusien pk-sektorin yrittäjien huomattavasti vaikeampaa saavuttaa riittävän kokoista liiketoimintaosuutta alueen jätteenkuljetuksissa. Tällä hetkellä HSY:llä on 10 sopimusurakoitsijaa, joista kolme on valtakunnallisia toimijoita ja loput pk-yrityksiä. HSY toteaakin, että säännöllisesti toistuvat kuntaurakoiden kilpailutukset ovat varmistaneet toimivat markkinat pääkaupunkiseudun jätteenkuljetuksissa. HSY haluaa osaltaan panostaa julkisten jätteenkuljetushankintojen jatkuvaan kehittämiseen ja osallistuu myös Suomen Kiertovoima ry:n parhaiden kilpailutuskäytäntöjen kehittämishankkeeseen.

36 § Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

Pykälään esitetään useita jätteenkuljetuspalveluiden hankintaa ohjaavia säännöksiä. Kunnan on mm. tehtävä markkinakartoitus. Lisäksi sopimuksen kesto on määriteltävä sekä hankinnat ajoitettava siten, että kaiken kokoisilla yrityksillä on mahdollisuudet osallistua tarjouskilpailuun. Hankinnat on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tuottajaksi.

HSY pitää ehdotetun säännöksen tavoitteita kannatettavana, vaikka huomauttaakin, että lähtökohtaisesti hankintoja tulisi säädellä pelkästään hankintalaissa. HSY toteaa, että ehdotetut säännökset vastaavat pääsääntöisesti HSY:n nykyisiä jätteenkuljetuspalveluiden hankintamenettelyitä. Markkinavuoropuhelun käyminen alueella toimivien tai liiketoimintaa suunnittelevien yritysten kanssa on tärkeää, erityisesti silloin, kun jätelaitos on muuttamassa toimintamalliaan tai käynnistämässä kokonaan uutta toimintaa, mutta myös toiminnan vakiinnuttua. HSY:n näkemyksen mukaan markkinavuoropuhelu olisi tärkeä toteuttaa siten, että yritysten tasapuolinen kohtelu toteutuu. Myös yritysten osaamiseen julkisen hankinnan prosesseissa tulisi panostaa.

HSY toimii jätteenkuljetushankintoja kilpailuttaessaan jo nyt säännöksessä ja sen perusteluissa kuvatulla tavalla. Perusteluiden mukaan ”kaikki yritykset voisivat tarjota kaikkia alueita, mutta rajaksi voitaisiin asettaa, että yksi yritys voisi voittaa vain rajoitetun määrän alueita (esim. enintään 70 prosenttia kilpailutettavista urakoista.)” Yhdellekään yritykselle ei ole HSY:n toimialueella syntynyt yli 70 %:n osuutta kaikista kilpailutettavista urakoista. HSY käy säännöllisesti markkinavuoropuhelua toimialueensa yritysten kanssa. HSY:n tavoite on lisätä urakkakilpailutuksiin osallistuvien yritysten määrää ja on useilla eri keinoilla panostanut siihen, että kaiken kokoiset yritykset voivat tasapuolisesti sekä osallistua että voittaa kuljetusurakkakilpailuja. Keinoina ovat mm. säännöksen perusteluissa mainittu urakka-alueiden jakaminen pienempiin kokonaisuuksiin, riittävän pitkät sopimuskaudet sekä jäteastioiden omistuksen siirtäminen HSY:lle.

37 § Kiinteistön haltijan järjestämä saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetus

Mikäli kuljetusten kaksoisjärjestelmä päätettäisiin säilyttää sekajätteiden ja lietteiden osalta hallituksen esityksen mukaisesti, olisi esityksen 37 §:ään kirjatut voimassa olevan jätelain mukaiset edellytykset HSY:n näkemyksen mukaan ehdottoman tärkeä säilyttää ennallaan. Nykyisten kriteereiden osalta on jo olemassa runsaasti lainsäädännön soveltamista ohjaavaa oikeuskäytäntöä. Kriteerien laajan uudistamisen myötä oikeudenkäyntien määrä tulisi mitä todennäköisimmin lisääntymään, mikä aiheuttaisi tarpeetonta hallinnollista taakkaa sekä kunnissa että tuomioistuimissa. Tällöin ehdotuksella ei myöskään olisi vaikutusta jo kyseisten jätteiden kuljetuksesta tehtyihin päätöksiin ja se helpottaisi kuntien viranomaisten hallintokuormaa siltä osin.

Mikäli 37 § päätetään kuitenkin jättää, olisi HSY:n näkemyksen mukaan tärkeää antaa jätehuoltoviranomaiselle harkintavaltaa siirtymäsäännöksen osalta. Nyt ehdotettu kolme vuotta ei välttämättä ole toimiva kaikissa tilanteissa. HSY:n näkemyksen mukaan siirtymäaika kunnan järjestämiin kuljetuksiin voisi olla ainakin kolme vuotta, mutta kiireellisissä tilanteissa viranomaisen harkinnan mukaan lyhyempikin.

41 § Jätteen luovuttaminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen vastaanottopaikkaan

HSY kannattaa voimassa olevan jätelain pykälän jakamista kahteen osaan eli 41 ja 41 a §:iksi. Jätteen omatoimista käsittelyä koskevat säännökset ehdotetaan

siirrettäväksi uuteen pykälään, mikä selkeyttäisi asiasisältöä. Säännökset ovat HSY:n näkemyksen mukaan tässä muodossa erittäin kannatettavia ja ehdotus onkin kehittynyt lausunnolla olleeseen luonnosversioon verrattuna positiivisella ja selkeyttävällä tavalla.

Ehdotetussa 41.3 §:ssä kiinteistönhaltijan oikeutta tilata vapaaehtoisia lisäpalveluita yksityisiltä yrityksiltä on laajennettu pakkausjätteistä myös biojätteisiin silloin, kun kunta ei palvelua tarjoa joko asetuksen velvoittamana tai jätehuoltomääräyksissään määrittelemällään tavalla. Kuntien jätehuoltomääräystoimivalta sisältää kunnille oikeuden säätää kunnan määrittelemin ehdoin tarjottavaksi myös kunnan huolehtimia vapaaehtoisia jätehuoltopalveluita, mikä on erittäin tarkoituksenmukaista ja kierrätystä tukevaa toimintaa.

HSY pitää erittäin tärkeänä, että asukkaalle pakkausjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen tulee olla ensisijaisesti kunnan järjestämää ja vasta toissijaisesti, mikäli kunta ei järjestä palveluita vapaaehtoisesti keräystä haluaville, 41.3 §:n nojalla toteutettua - kuten nykyisinkin. Vain näin toteutettuna vastuunjako on selkeä. Selkeä toimivalta ja sen rajat ovat erityisen tärkeitä keräyksen kehittämiseksi ja vastuunjaon selkeyttämiseksi. Vapaaehtoisessa erilliskeräyksessä kunta sitoutuu järjestämään erilliskeräyksen tietyllä päättämällään kunnan alueella kiinteistön haltijan pyynnöstä. HSY:n näkemyksen mukaan oleellista on, että lakiehdotuksen mukaisessa mallissa ei synny rinnakkaista tai päällekkäistä keräystä, mikä heikentäisi keräyksen kustannustehokkuutta ja olisi omiaan aiheuttamaan epäselvyyttä sekä ristiriitoja.

41 a § Kiinteistöllä tapahtuva pienimuotoinen jätteen käsittely

Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi jätteen haltijalle uusi velvollisuus antaa tiedot biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä kunnan jätehuoltoviranomaiselle. Kunnan jätehuoltoviranomaisen olisi merkittävä nämä tiedot 143 §:ssä säädettyyn rekisteriin. HSY suhtautuu vaatimukseen ymmärryksellä, mutta toteaa kyseessä olevan uusi tehtävä, joka aiheuttaa työtä sekä asukkaille, jätehuoltoviranomaisille että asiaa valvoville ympäristönsuojeluviranomaisille. Vaatimus edellyttää toimia sekä tietojärjestelmien että resursoinnin osalta.

<u>Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)</u>

HSY kannattaa valittua sääntelyratkaisua pakkausjätteiden erilliskeräyksessä ja pitää sitä keskeisen tärkeänä elementtinä uudistuksessa. HSY on siirtynyt kaikkien pakkausjätelajien osalta kunnan järjestämiin erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetuksiin vuonna 2012 tehdyllä päätöksellä. HSY:n kokemuksen perusteella yhteistyömallin säätäminen mahdollistaa kunnan jätelaitokselle jätehuollon kokonaisuuden hallinnan, mikä on erittäin tärkeää sekä toimivan jätehuollon että kierrätystavoitteiden saavuttamisen kannalta. Valitun sääntelyratkaisun suurin etu on se, että asukas saa kaikki jätehuollon palvelut yhdeltä toimijalta, kunnan jätelaitokselta. Pakkausjätteen keräämisen toteuttaminen tiiviissä yhteistyössä tuottajien kanssa mahdollistaa paremman jätteiden keräämisen kokonaissuunnittelun ja tehokkaamman logistiikan hyödyntämisen, joka palvelee sekä tuottajien, kuntien että asiakkaiden etuja.

49 a § Kuntien ja pakkausten tuottajayhteisön yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä

HSY:n näkemyksen mukaan kuntien ja pakkausten tuottajien yhteistoiminnan kehittäminen pakkausjätteen erilliskeräyksessä on olennaista kierrätystavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta. Se on nopein tie laajentaa koko Suomeen jo

nykyisinkin käytössä oleva pakkausjätteiden kiinteistökeräyksen toimintamalli, jonka mukaisesti kunta huolehtii pakkausten kiinteistökeräyksestä ja jo useilla alueilla myös järjestää pakkausten keräyksen ja kuljetuksen asuinkiinteistöltä.

Kun kunnat järjestävät (seka- ja) biojätteen lisäksi pakkausjätteiden keräyksen, on mahdollista järjestää pakkausten lisäksi muiden samaa materiaalia olevien tuotteiden yhteiskeräys. Myös uusia keräysmalleja päästään kehittämään kokonaisvaltaisesti, kun kunnat järjestävät muiden jätteiden ohella pakkausjätteiden keräyksen kiinteistöillä.

Ehdotuksen mukainen malli yhdistettynä jätteenkuljetuksen muutokseen varmistaa, että tuottajilta saatava korvaus päätyy sellaisenaan alentamaan asukkaiden suorittamia, pakkausjätteiden tyhjennyksistä aiheutuvia maksuja. Nykyisen kiinteistönhaltijan jätteenkuljetuksen jatkuessa olisi mahdotonta varmistaa, että tuottajan korvaukset todella käytettäisiin alentamaan asukkaiden jätemaksuja.

HSY:llä ei ole huomautettavaa pykälän sisältöön ja sen perusteluihin.

49 b § Kunnille maksettavat korvaukset ja pakkausten tuottajien kustannusvastuu

Ehdotetun säännöksen mukaan pakkausten tuottajayhteisön ja kuntien on valtakunnallisilla sopimuksilla sovittava korvauksista, jotka tuottaja maksaa kunnille pakkausjätteen erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta asuinkiinteistöiltä tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Lisäksi pykälässä ehdotetaan, että pakkausten tuottajan on sopimuksen seurauksena vastattava vähintään 80 prosentista pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista, jotka muodostuisivat pykälässä erikseen määritellyistä kustannuseristä. Tällä vastataan jätedirektiivin asettamaan velvoitteeseen tuottajien kustannusvastuusta mutta jätetään samalla vastuuta kunnille ja asukkaille, jotta niillä olisi kannuste sekä jätteen vähentämiseen että parempaan jätteiden lajitteluun, millä on suoria vaikutuksia jätehuollon järjestämisen aiheuttamiin kustannuksiin.

HSY toteaa, että kuntien ja tuottajien yhteistoimintaa koskevat säännökset ovat välttämättömiä ja varmistavat, että tuottajien kiinteistökeräyksestä maksama korvaus päätyy asukkaiden hyväksi. Vastuutahojen (pakkaustuottajat, Kuntaliitto ja KIVO) yhteistyöneuvottelut ovat olleet hyvässä hengessä käynnissä koko jätelain uudistuksen ajan ja jatkuvat edelleen yhteistyösopimuksen ja siihen kuuluvien pakkauslajikohtaisten liitteiden viimeistelyllä.

HSY:llä ei ole huomautettavaa pykälän sisältöön ja sen perusteluihin.

49 c § Sovittelu ja yhteistoiminnasta poikkeaminen

HSY pitää ehdotettua sovittelumenettelyä tarkoituksenmukaisena. Lainkohdan perusteluissa esiin nostettu huoli tilanteeseen, ettei ensimmäistäkään sopimusta osapuolten välillä saataisi aikaiseksi kuudessa kuukaudessa lain voimaantulosta, on HSY:n näkemyksen mukaan ratkaistavissa ensisijaisesti osapuolten neuvotteluissa sopimusteknisin ratkaisuin.

49 d §. Sopimusta koskevien tietojen antaminen valvontaviranomaiselle.

HSY:llä ei ole huomautettavaa pykälän sisältöön ja sen perusteluihin.

Muut jätelain pykälät

91 § Kunnan jätehuoltomääräykset

Esityksessä täsmennetään kunnan jätehuoltomääräyksiä koskevaa säännöstä. HSY pitää valittua säätelyratkaisua perusteltuna. Asetuksen ja jätehuoltomääräysten yhdistelmä täydentäisivät toisiaan, mahdollistaen kuitenkin kunnianhimoisen, mutta myös paikalliset olosuhteet joustavasti huomioivan sääntelyn. Perusteluissa on selvennetty sekä asetusta löyhempien erilliskeräysvelvoitteiden antamisen reunaehtoja että kunnan asetusta tiukempien erilliskeräystä koskevien jätehuoltomääräysten antamisen reunaehtoja kunnan jätehuoltomääräyksissä. Tiukemmat velvoitteet voivat koostua sekä asukkaita sitovista että vapaaehtoisista määräyksistä, kunhan ovat asukkaalle selkeitä ja maksut ovat taksaperusteisia. Palvelun saamisen mahdollisuudesta tulee tiedottaa asukkaita.

HSY:n näkemyksen mukaan pykälän 1 momentin täsmennykset ovat kannatettavia. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi myös uusi 3 momentti, jolla määritettäisiin jätteiden erilliskeräyksen järjestämisvelvollisuutta koskevien valtioneuvoston asetuksen ja kunnan jätehuoltomääräyksen välistä suhdetta. HSY pitää uuden 3 momentin säännöstä olennaisen tärkeänä ja kannatettavana kuntien kannalta. Se tuo jouston mahdollisuuden lainsäädäntöön ja mahdollistaa paikallisten olosuhteiden huomioon ottamisen erilliskeräysvelvoitteiden toimeenpanoa pohdittaessa.

93 § Jäteneuvonta

Jäteneuvontaa koskevaa säännöstä tarkennettaisiin lisäämällä neuvonnan perusteiksi lajittelun tehostaminen ja erilliskeräyksen lisääminen sekä velvollisuus kiinnittää erityistä huomiota elintarvikejätteen määrän vähentämiseen.

HSY toteaa, että ehdotettu lisäys on perusteltu, sillä jäteneuvonnan toimenpiteet vaikuttavat suoraan lajittelun tehokkuuteen.

121 a §. Siirtoasiakirjan käyttöön liittyvät menettelyt

HSY kannattaa lähtökohtaisesti sähköiseen siirtoasiakirjaan siirtymistä. Ehdotuksen mukaan siirtoasiakirja olisi laadittava sähköisenä, jollei 2 momentista muuta johdu. Siirtoasiakirja voitaisiin laatia myös paperisena, jos jätteen haltijalla ei olisi edellytyksiä laatia asiakirjaa sähköisenä esimerkiksi toiminnanharjoittajalta puuttuvien laitteiden tai sähköisessä siirtoasiakirjajärjestelmässä olevan teknisen ongelman vuoksi. On tarkoituksenmukaista säilyttää mahdollisuus myös paperiseen siirtoasiakirjaan em. tilanteissa. Siirtyminen sähköiseen siirtoasiakirjaan toivottavasti parantaa jatkossa tiedonhallintaa.

143 §. Rekisteri jätteen kuljetuksista ja biojätteen käsittelystä kiinteistöllä

Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi kunnan jätehuoltoviranomaisen velvollisuus merkitä pykälässä tarkoitettuun rekisteriin 41 a §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot biojätteen kiinteistöllä tapahtuvasta pienimuotoisesta käsittelystä. HSY toteaa, että kyseessä on uusi tehtävä kunnan jätehuoltoviranomaiselle ja vaikuttaa myös olemassa olevien kuljetusrekisteriohjelmien päivittämistarpeeseen sekä aiheuttaa lisätyötä.

Pykälän ehdotetun 3 momentin mukaan kunnan jätehuoltoviranomaisella olisi velvollisuus jätehuollon yleistä ohjausta, seurantaa, kehittämistä ja raportointia varten pyydettäessä antaa rekisteriin tallennetut muut kuin salassa pidettävät tiedot 22 §:ssä tarkoitetulle valtion viranomaiselle ja 27 §:ssä tarkoitetulle asiantuntijaviranomaiselle ja –laitokselle sähköisesti muokattavassa muodossa.

HSY toteaa suhtautuvansa myönteisesti tietojen antoon ja raportointiin, kunhan työmäärä pysyy kohtuullisena ja rajallisena. Tiedon luovuttamisvelvollisuus valtion viranomaisille on pykälässä kuitenkin varsin epämääräinen laajuudeltaan. HSY

ehdottaa säännökseen lisättäväksi, että tietojen antovelvollisuus olisi vain perustellusta syystä.

Siirtymäajat

HSY huomauttaa, että ehdotuksen siirtymäajat ovat osittain melko haastavat, mutta kierrätystavoitteiden saavuttamisen kannalta olisi tärkeää saada toimet käyntiin mahdollisimman nopeasti. HSY:n osalta siirtymäajat esimerkiksi biojätteen erilliskeräyksen laajentamiselle eivät tule aiheuttamaan ongelmia. HSY huomauttaa, että pakkausjätteiden kuljetuksille annetun siirtymäajan muuttaminen vaikuttaisi myös kuntien ja tuottajien yhteistyösopimukseen. Siitä syystä HSY pitää tärkeänä, että mikäli siirtymäaikoja muutetaan, tulisi kaikki keskenään kytköksissä olevat siirtymäajat synkronoida vastaavalla tavalla.

Jätelain nojalla annettavat asetukset

Ehdotetuilla muutoksilla jäteasetukseen säädettäisiin aiempaa tarkemmat velvollisuudet yhdyskuntajätteen erilliskeräyksestä. Kiinteistökohtaista erilliskeräystä koskevat vähimmäisvaatimukset asetettaisiin mahdollisimman samantasoisina asuinkiinteistöille sekä hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteen haltijoille. Ehdotuksen mukaan kunnan olisi järjestettävä asumisessa syntyvän pienikokoisen metallijätteen ja muun biojätteen kuin puutarha- ja puistojätteen erilliskeräys ja kierrätys sekä yhteistoiminnassa pakkausten tuottajien kanssa kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausten erilliskeräys, vähintään jokaiselta taajamassa sijaitsevalta kiinteistöltä, jossa on viisi huoneistoa, viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Lisäksi yli 10 000 asukkaan taajamassa asumisessa syntyvän biojätteen erilliskeräys olisi kuitenkin järjestettävä jokaiselta kiinteistöltä viimeistään kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Kunnan mahdollisuudesta poiketa velvoiterajoista säädettäisiin jätelain 91 §:ssä.

HSY toteaa, että lakiesityksen kokonaisvaikutuksia kunnille ei voida lopullisesti arvioida ilman, että nähtävillä on koko säädöskokonaisuus eli sekä jätelain muutos että sen nojalla annettavat asetukset. Asetuksista on esitetty vain suuntaviivat ja niiden valmistelu on edelleen käynnissä. HSY pitää ehdotettuja erilliskeräysvelvoiterajoja yhdistettynä kunnan poikkeamismahdollisuuteen perusteltuna. HSY pitää lisäksi erittäin tärkeänä velvoitteiden asettamista saman tasoisina myös hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöille, jotta kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet eivät jää pelkästään asukkaiden kustannettavaksi. Asumisessa syntyvien jätteiden erilliskeräyksen tehostamisen lisäksi yhdyskuntajätteen kierrätysasteeseen vaikuttaa merkittävästi myös elinkeinoelämän toimijoilta erilliskerätyt jätelajit sekä muut elinkeinoelämän vastuulla olevat, kiertotalouden toteutumista edistävät toimenpiteet.

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä

Petri Kouvo
toimialajohtaja

Helsingin seudun ympäristöpalvelut -kuntayhtymä
PL 100, 00066 HSY
Puh. 09 156 11, Fax 09 1561 2011, Y-2274241-9, www.hsy.fi

Samkommunen Helsingforsregionens miljötjänster
PB 100, 00066 HSY
Tfn 09 156 11, Fax 09 1561 2011, FO-2274241-9, www.hsy.fi